

Ed. 362. Frumvarp til laga [208. mál]

um breyting á lögum nr. 93/1971, um Framkvæmdastofnun ríkisins.

Fln.: Steingrímur Hermannsson, Stefán Jónsson.

1. gr.

Við 28. gr. laganna bætist nýr liður:

5) Framlag á fjárlögum, sbr. 30. gr.

2. gr.

Á eftir 29. gr. laganna komi ný grein (30. gr.):

Við Byggðasjóð starfar íbúðalánadeild, sem veitir lán til sérstakrar örvunar almennum íbúðarbyggingum til viðbótar lánnum úr byggingarsjóði Húsnæðismálastofnunar ríkisins, þar sem skortur á íbúðahúsnæði stendur í vegi fyrir eðlilegri byggðaðróun. Stjórn Framkvæmdastofnunar ríkisins ákveður útlánareglur og kjör, m. a. hámark lána og skiptingu á landsvæði. Lánin skulu afgreidd með öðrum lán- um Húsnæðismálastofnunar ríkisins.

3. gr.

Við 33. gr. laganna bætist ný málsgrein:

Einnig er stofnuninni heimilt að afla íbúðalánadeild lánsfjár allt að 100 mill- jónum króna á ári næstu fimm árin hjá Framkvæmdasjóði Íslands.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er flutt á vegum millipinganefndar í byggðamálum, sem í eiga sæti: Steingrímur Hermannsson, sem er formaður nefndarinnar, Lárus Jónsson, Helgi F. Seljan (Stefán Jónsson í forföllum hans), Matthías Bjarnason, Ingvar Gíslason, Karvel Pálmason og Pétur Pétursson.

Í þingsályktun um millipinganefnd þessa, sem samþykkt var á Alþingi 18. apríl 1973, er gert ráð fyrir því, að nefndin komi á framfæri þegar á þessu þingi þeim tillögum, sem hún telur, „að ekki þoli bið“. Með bréfi, dags. 8. nóv. s. l., gerði nefndin forsætisráðherra grein fyrir allmörgum slíkum tillögum.

Nefndin telur sérstaklega aðkallandi að auka verulega íbúðabyggingar í dreifbýli. Skortur á hentugum íbúðum stendur víða í vegi fyrir viðgangi byggðanna. Því var í fyrrnefndu bréfi til forsætisráðherra lögð sérstök áhersla á húsnæðismálin.

Þar var bent á eftirgreindar leiðir til úrbóta:

1. Örvunarlán verði veitt til almennra íbúðabygginga í dreifbýli.
2. Lög um byggingu verkamannabústaða verði endurskoðuð.
3. Lög um byggingu íbúða til útrýmingar á heilsuspillandi húsnæði verði endurskoðuð.
4. Byggingaáfangar verði stækkaðir með því að skipuleggja þá sameiginlega fyrir fleiri sveitarfélög.
5. Verktakar verði eflir í dreifbýlinu.
6. Athuguð verði notkun á tilbúnum húsum.

Nefndarmenn hafa síðan átt viðræður við félagsmálaráðherra um ofangreindar tillögur. Einnig hefur verið rætt við framkvæmdastjóra Húsnæðismálastofnunar ríkisins og ýmsa aðra aðila, sem að húsnæðismálum starfa.

Ljóst er, að vilji er til þess að athuga í sambandi við almenna endurskoðun á lögum um Húsnæðismálastofnun ríkisins, sem er í undirbúningi, allar ofangreindar tillögur, nema þá fyrstu. Ekki er talið eðlilegt, að í lögum um þá stofnun sé gert ráð fyrir mismunandi háum lánnum eftir búsetu. Flestir telja eðlilegra, að Bygðasjóður hafi slíkt verkefni.

Að höfðu samráði við forsætisráðherra, félagsmálaráðherra og fjármálaráðherra, hefur millipinganefnd í byggðamálum samþykkt að beita sér fyrir því, að flutt verði þetta frumvarp til laga um breytingu á lögum um Framkvæmdastofnun ríkisins, þar sem gert er ráð fyrir því, að við Bygðasjóð starfi sérstök íbúðalána-deild, sem veiti örvunarlán til íbúðabygginga í dreifbýlinu til viðbótar lánnum úr byggingarsjóði Húsnæðismálastofnunar ríkisins. Flutningsmenn þessa frumvarps eru nefndarmenn, sem sitja í efri deild.

Miklar upplýsingar liggja fyrir um íbúðabyggingar í hinum ýmsum landshlutum og skiptingu á lánnum Húsnæðismálastofnunar ríkisins.

Tafla I sýnir heildarfjölda fullgerðra íbúða í kaптúnnum og kaupstöðum á landinu á árunum 1960—1972. Hún sýnir jafnframt hundraðshluta íbúða, sem fullgerðar voru í hverjum landshluta, og einnig hundraðshluta íbúa í hinum ýmsu landshlutum í desember 1972. Af töflunni sést meðal annars, að aðeins í Reykjavík og á Reykjanessvæðinu eru fullgerðar hlutfallslega fleiri íbúðir en samsvarar hundraðshluta íbúa þessara landshluta í desember 1972. Að sjálfsögðu verður þessi samburður enn óhagstæðari fyrir dreifbýlið, ef miðað er við hlutfallslega skiptingu íbúafjölda á fyrri árum þessa tímabils.

Tafla II sýnir heildarútlán Húsnæðismálastofnunar ríkisins á árunum frá 1955—1972. Hundraðshlutaskipting fyrir hin ýmsu landssvæði er jafnframt sýnd. Niðurstaðan verður hin sama og af töflu I. Hlutfallslega langtum minna fjármagn rennur til landshluta utan Reykjavíkur og Reykjaness en íbúafjöldi viðkomandi landshluta gefur til kynna.

Tafla III sýnir útlán Húsnæðismálastofnunar á árunum 1970, 1971 og 1972. Þar er sýndur bæði fjöldi lána, heildarupphæð og hundraðshluti fyrir hvern landshluta. Enn verður niðurstaðan sú sama og af fyrri töflum.

Tafla IV sýnir lánsupphæð Húsnæðismálastofnunar á árinu 1972, fólksfjölda í desember 1972 og lánsupphæð fyrir hvern íbúa í hinum ýmsu landshlutum. Ef til vill er þarna að finna eitt áþreifanlegasta dæmið um ójafna skiptingu á lánsfé Húsnæðismálastofnunar eftir landshlutum.

Að sjálfsögðu hafa umsóknir um húsnæðismálalán úr dreifbýlinu hlotið sömu afgreiðslu hjá Húsnæðismálastofnun ríkisins og umsóknir úr þéttbýlinu. Töflurnar sýna fyrst og fremst, að tiltölulega minna er byggt í landshlutum utan Reykjavíkur og Reykjanessvæðisins. Til þess liggja að sjálfsögðu ýmsar orsakir.

Að sjálfsögðu hefur mikill fólksflutningur til þéttbýlissvæðisins á Suðvesturlandi valdið miklum íbúðabyggingum þar. Á sama tíma hefur lítil fólksfjölgun í öðrum hlutum landsins, eða jafnvel fækkun, valdið því, að minni þörf hefur orðið fyrir nýjar íbúðir á þeim svæðum. Engu að síður er staðreyndin viðast hvar um landið sú, að mikill skortur er á íbúðum, sérstaklega í sjávarþorpum, þar sem atvinna er mikil og áhugi virðist hjá fólki til þess að setjast að. Samt sem áður er víða lítið byggt á slíkum stöðum.

Þessu veldur m. a. það, að víða er rótgróin vantrú á fjárfestingu á slíkum stöðum. Talið er arðvænlegra að festa fé sitt t. d. í íbúðabyggingum í Reykjavík. Þessi skortur á fjárfestingu veldur síðan vaxandi vantrú og koll af kalli.

Þennan vitahring verður að rjúfa. Flutningsmenn þessa frumvarps telja, að það megi m. a. gera með því að veita viðbótarlán við lán Húsnæðismálastofnunar ríkisins til íbúðabygginga. Ekki er víst, að slíkt þurfi að gera nema í nokkur ár, til þess að eðlileg þróun í íbúðabyggingum fáiast.

Þótt ekki hafi það verið nákvæmlega áætlað, virðist engu að síður ljóst, að íbúðabyggingar eru í mörgum eða flestum tilfellum dýrari í dreifbýlinu en á höfuðborgarsvæðinu. Því veldur fyrst og fremst mikill flutningskostnaður á byggingarefni, sem að mestu er flutt frá Reykjavík. Telja má, að þessi kostnaðarauki geti orðið um 5—10 af hundraði.

Ekki virðist nauðsynlegt að veita viðbótarlán eða örvunarlán til íbúðabygginga um land allt utan Reykjavíkur og Reykjanessvæðisins. Á sumum svæðum hefur þróun íbúðabygginga færst í eðlilegt horf, einkum í nágrenni suðvesturlandsins og raunar víðar. Sömu leiðis getur komið til greina að hafa slík örvunarlán misjöfn eftir þörfum hinna ýmsu landssvæða. Þetta þarf að meta eftir ástandi og þróun íbúðabygginga á hverjum stað. Einnig getur komið til greina að tengja slík lán framkvæmdum samkvæmt byggðáætlunum. Sjálfsagt er, að lán geti einnig náð til íbúðabygginga í sveitum, þar sem þörf krefur. Þessi lán gætu verið t. d. að meðaltali um 30 af hundraði til viðbótar við lán Húsnæðismálastofnunar ríkisins. Miðað við, að lán stofnunarinnar verði kr. 1 200 000.00 út á íbúð, yrði viðbótarlánið kr. 360 000.00.

Heildarfjárbörf í þessu skyni þarfnast nánari athugunar. Þó má gera sér nokkra grein fyrir henni. Á árinu 1972 veitti Húsnæðismálastofnun ríkisins 483 lán af samtals 1524 til landshluta utan Reykjavíkur og Reykjanessvæðisins, eða um 31.7 af hundraði af heildarlánafjölda. Íbúðabyggingum á þessum svæðum þarf að fjölga upp í a. m. k. 45—50 af hundraði nýrra íbúða miðað við íbúðafjölda og þann mikla skort á íbúðum, sem víðast er. Bygging leiguíbúða í dreifbýli mun þó bæta nokkuð úr þessu. Lágmark virðist þó að gera ráð fyrir byggingu 700 almennra íbúða á ári utan Reykjavíkur og Reykjanessvæðisins. Miðað við, að örvunarlán teljist eðlileg fyrir u. þ. b. 60 af hundraði af þessum íbúðum, yrði þörfin um 150 milljónir kr. á ári.

Þau lánakjör, sem hér um ræðir, þurfa að vera hagkvæm. Því er gert ráð fyrir, að íbúðalánadeildin fái að stofni til verulegan hluta af fjármagni sínu á fjárlögum ríkisins. Þótt útvega þurfi viðbótarfjármagn sem lánsfé, ætti það að tryggja, að lánskjör geti orðið viðunandi. Í frumvarpinu er gert ráð fyrir því, að stjórn Framkvæmdastofnunar ríkisins ákveði útlánareglur og kjör og einnig hámark lána og lánsupphæðir eftir landssvæðum. Framkvæmastofnun ríkisins er að verulegu leyti byggðastofnun. Stjórn þeirrar stofnunar á því að hafa besta yfirsýn yfir byggðamálin og þörf fyrir slík örvunarlán vegna byggðapróunar.

Hins vegar er nauðsynlegt, að afgreiðsla þessara lána verði sem einföldust fyrir íbúðabyggjendur. Því er lagt til, að lánin verði afgreidd með öðrum lánnum Húsnæðismálastofnunar ríkisins. Ekki er gert ráð fyrir því, að sækja þurfi um

Þessi lán sérstaklega. Þau yrðu boðin sjálfkrafa til íbúðabygginga á ákveðnum stöðum í samræmi við þær reglur, sem stjórn Framkvæmdastofnunarinnar setur.

TAFLA I. Heildarfjöldi fullgerðra íbúða í kaптúnum og kaupstöðum.

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	Samtals	%	Hundraðs- hluti íbúða í des. '72 %
Vesturland	78	73	26	63	58	64	64	51	37	36	56	49	71	726	4.0	6.4
Vestfirðir	45	44	32	37	31	38	40	46	45	30	30	27	19	464	2.5	4.7
Norðurland vestra	24	10	31	16	18	39	22	27	25	17	38	31	42	340	1.9	4.7
Norðurland eystra	117	93	65	79	124	128	150	160	91	127	68	116	170	1488	8.1	10.8
Austfirðir	39	27	32	42	51	54	68	70	83	61	52	57	55	691	3.8	5.4
Suðurland	85	64	72	66	88	76	90	79	107	102	66	87	96	1078	5.9	8.7
Reykjanes	333	275	317	236	286	398	401	449	420	325	324	404	499	4667	25.5	19.4
Reykjavík	642	541	598	665	576	624	765	806	871	685	640	530	902	8845	48.3	39.9
Allt landið	1363	1127	1173	1204	1232	1421	1600	1688	1679	1383	1274	1301	1854	18299	100	100

TAFLA II. Heildarútlán Húsnæðismálastofnunar ríkisins á árunum 1955—1972.

	Íbúðafjöldi	%	Lánsupphæð	%
Reykjavík	8 142	45.94	2 540 493 000	51.65
Kópavogur, Seltjarnarnes	1 804	10.18	379 448 000	7.71
Reykjanesvæðið	2 796	15.78	767 659 000	15.61
Vesturland	778	4.40	170 993 000	3.48
Vestfirðir	397	2.24	88 580 000	1.80
Norðurland vestra	378	2.13	94 318 000	1.92
Norðurland eystra	1 473	8.31	405 766 000	8.25
Austurland	749	4.22	195 191 000	3.97
Suðurland	1 205	6.80	276 044 000	5.61
Samtals	17 722	100.00	4 918 492 000	100.00

TAFLA III. Útlán Húsnæðismálastofnunar ríkisins á árunum 1970, 1971 og 1972 og skipting á landshluta.

	1970			1971			1972		
	Íbúða- fjöldi	1 000 kr.	%	Íbúða- fjöldi	1 000 kr.	%	Íbúða- fjöldi	1 000 kr.	%
Reykjavík	479	276 507	49.360	502	394 050	53.068	533	471 012	48.756
Kópavogur, Seltjarnarnes	79	39 303	7.016	83	41 099	5.534	125	61 470	6.363
Reykjanesvæðið	221	103 292	18.439	266	132 015	17.778	363	187 065	19.364
Vesturland	63	27 220	4.859	21	15 115	2.035	48	22 795	2.360
Vestfirðir	16	8 000	1.428	20	11 755	1.583	32	14 122	1.462
Norðurland vestra	31	11 515	2.056	35	18 060	2.432	40	26 150	2.707
Norðurland eystra	83	45 748	8.176	172	78 419	10.560	158	84 235	8.714
Austurland	58	23 455	4.187	45	23 500	3.165	54	31 090	3.218
Suðurland	51	25 140	4.488	57	28 590	3.850	151	68 120	7.051
Samtals	1 081	560 180	100.000	1 201	792 603	100.000	1 524	966 059	100.000

**TAFLA IV. Útlán Húsnæðismálastofnunar ríkisins árið 1972
og lánsupphæð á hvern íbúa eftir landshlutum.**

	Lánsupphæð 1972 kr.	Fólksfjöldi ¹⁾ í des. 1972	Lánsupphæð pr. íbúa kr.
Reykjavík	471 012 000	83 831	5 618.59
Kópavogur, Seltjarnarnes	61 470 000	13 823	4 446.94
Reykjanesvæðið	187 065 000	27 054	6 914.50
Vesturland	22 795 000	13 361	1 706.08
Vestfirðir	14 122 000	9 903	1 426.03
Norðurland vestra	26 150 000	9 847	2 655.63
Norðurland eystra	84 235 000	22 709	3 709.32
Austurland	31 090 000	11 428	2 720.51
Suðurland	68 120 000	18 314	3 719.56

1) Fólksfjöldinn í des. 1972 er samkvæmt bráðabirgðatölu Þjóðskrárinnar.